चित्रकूटम्

अयोध्या काण्डे षट्पञ्चाशः सर्गः

ततस्तौ पादचारेण गच्छन्तौ सह सीतया।
रम्यमासेदतुश्शैलं चित्रकूटं मनोरमम्।।2.56.12।।
तन्तु पर्वतमासाद्य नानापक्षिगणायुतम्।
बहुमूलफलं रम्यं सम्पन्नं सरसोदकम्।।2.56.13।।
मनोज्ञोऽयं गिरिस्सौम्य नानाद्रुमलतायुतः।
बहुमूलफलो रम्य स्स्वाजीवः प्रतिभाति मे।।2.56.14।।
मुनयश्च महात्मानो वसन्त्यस्मि शिलोच्चये।
अयं वासो भवेत्तावदत्र सौम्य रमेमहि।।2.56.15।।
इति सीता च रामश्च लक्ष्मणश्च कृताञ्जलिः।
अभिगम्याऽश्रमं सर्वे वाल्मीकि मभिवादयन्।।2.56.16।।
तान्महर्षि प्रमुदितः पूजयामास धर्मवित्।
अस्यतामिति चोवाच स्वागन्तु निवेद्य च।।2.56.17।।

अयोध्या काण्डे त्रिनवतितमः सर्गः

स यात्वा दूरमध्वानं सुपरिश्रान्तवाहनः।
उवाच भरत श्श्रीमान् वसिष्ठं मन्त्रिणां वरम्।।2.93.6।।

यादृशं लक्ष्यते रूपं यथा चैव श्रुतं मया।
व्यक्तं प्राप्ताः स्म तं देशं भरद्वाजो यमब्रवीत्।।2.93.7।।
अयं गिरिश्चित्रकूट इयं मन्दाकिनी नदी।
एतत्प्रकाशते दूरान्नीलमेघनिभं वनम्।।2.93.8।।
गिरे स्सानूनि रम्याणि चित्रकूटस्य सम्प्रति।
वारणैरवमृद्यन्ते मामकै पर्वतोपमैः।।2.93.9।।
मुञ्चन्ति कुसुमान्येते नगाः पर्वतसानुषु।
नीला इवातपापाये तोयं तोयधरा घनाः।।2.93.10।।

अयोध्या काण्डे चतुर्नवतितमः सर्गः

दीर्घकालोषित स्तस्मिन्गिरौ गिरिवनप्रियः।
वैदेह्याः प्रियमाकाङ्क्षन्स्वं च चित्तं विलोभयन्।।2.94.1।।
अथ दाशरथिश्चित्रं चित्रकूटमदर्शयत्।
भार्याममरसङ्काश श्शचीमिव पुरन्दरः।।2.94.2।।
न राज्याद्भ्रंशनं भद्रे न सुहृद्भिर्विनाभवः।
मनो मे बाधते दृष्ट्वा रमणीयमिमं गिरिम्।।2.94.3।।
पश्येममचलं भद्रे नानाद्विजगणायुतम्।
शिखरैः खमिवोद्विद्धैर्धातुमद्भिर्विभूषितम्।।2.94.4।।
केचिद्रजतसङ्काशाः केचित्क्षतजसंनिभाः।
पीतमाञ्जिष्टवर्णाश्च केचिन्मणिवरप्रभाः।।2.94.5।।

अयोध्या काण्डे पञ्चनवतितम: सर्ग:

अथ शैलाद्विनिष्क्रम्य मैथिलीं कोसलेश्वरः।
अदर्शयच्छुभजलां रम्यां मन्दाकिनीं नदीम्।।2.95.1।।
अब्रवीच्च वरारोहां चारुचन्द्रनिभाननाम्।
विदेहराजस्य सुतां रामो राजीवलोचनः।।2.95.2।।
विचित्रपुलिनां रम्यां हंससारससेविताम्।
कमलैरुपसम्पन्नां पश्य मन्दाकिनीं नदीम्।।2.95.3।।
नानाविधैस्तीररुहै र्वृतां पुष्पफलद्रुमैः।
राजन्तीं राजराजस्य नलिनीमिव सर्वतः।।2.95.4।।
मृगयूथनिपीतानि कलुषाम्भांसि साम्प्रतम्।
तीर्थानि रमणीयानि रतिं सञ्जनयन्ति मे।।2.95.5।।
जटाजिनधराः काले वल्कलोत्तरवाससः।
ऋषय स्त्ववगाहन्ते नदीं मन्दाकिनीं प्रिये।।2.95.6।।
आदित्यमुपतिष्ठन्ते नियमादूर्ध्वबाहवः।
एते परे विशालाक्षि मुनय स्संशितव्रताः।।2.95.7।।
मारुतोद्धूतशिखरैः प्रनृत्त इव पर्वतः।
पादपैः पत्रपुष्पाणि सृजद्भिरभितो नदीम्।।2.95.8।।
चिन्मणिनिकाशोदां क्वचित्पुलिनशालिनीम्।
क्वचित्सिद्धजनाकीर्णां पश्य मन्दाकिनीं नदीम्।।2.95.9।।
निर्धूतान्वायुना पश्य विततान्पुष्पसञ्चयान्।
पोप्लूयमानानपरान्पश्य त्वं जलमध्यगान्।।2.95.10।।

तांश्चातिवल्गुवचसो रथाङ्गाह्वयना द्विजाः।
अधिरोहन्ति कल्याणि निष्कूजन्त श्शुभा गिरः।।2.95.11।।
दर्शनं चित्रकूटस्य मन्दाकिन्याश्च शोभने।
अधिकं पुरवासाच्च मन्ये तव च दर्शनात्।।2.95.12।।
विधूतकलुषै स्सिद्धैस्तपोदमशमान्वितैः।
नित्यविक्षोभितजलां विगाहस्व मया सह।।2.95.13।।
सखीवच्च विगाहस्व सीते मन्दाकिनीं नदीम्।
कमलान्यवमज्जन्ती पुष्कराणि च भामिनि।।2.95.14।।
त्वं पौरजनवद्व्यालानयोध्यामिव पर्वतम्।
मन्यस्व वनिते नित्यं सरयूवदिमां नदीम्।।2.95.15।।
लक्ष्मणश्चापि धर्मात्मा मन्निदेशे व्यवस्थितः।
त्वं चानुकूला वैदेहि प्रीतिं जनयथो मम।।2.95.16।।
उपस्पृशंस्त्रिषवणं मधुमूलफलाशनः।
नायोध्यायै न राज्याय स्पृहयेऽद्य त्वया सह।।2.95.17।।
इमांहि रम्यां मृगयूथशालिनीं निपीततोयां गजसिंहवानरैः।
सुपुष्पितां पुष्पभरैरलङ्कृतां नसोऽस्ति य स्स्यान्न गतक्लम स्सुखी।।2.95.18।।
इतीव रामो बहुसङ्गतं वचः प्रियासहाय स्सरितं प्रति ब्रुवन्।
चचार रम्यं नयनाञ्जनप्रभं स चित्रकूटं रघुवंशवर्धनः।।2.95.19।।

अयोध्या काण्डे नवनवतितमः सर्गः

निविष्टायां तु सेनायामुत्सुको भरतस्तदा।
जगाम भ्रातरं द्रष्टुं शत्रुघ्नमनुदर्शयन्।।2.99.1।।
ऋषिं वसिष्ठं सन्दिश्य मातृर्मे शीघ्रमानय।
इति त्वरितमग्रे स जगाम गुरुवत्सलः।।2.99.2।।
सुमन्त्रस्त्वपि शत्रुघ्नमदूरादन्वपद्यत।
रामदर्शनजस्तर्षो भरतस्येव तस्य च।।2.99.3।।
गच्छन्नेवाथ भरतस्तापसालय संस्थिताम्।
भ्रातुः पर्णकुटीं श्रीमानुटजं च ददर्श ह।। 2.99.4।।
शालायास्त्वग्रत स्तस्या ददर्श भरत स्तदा।
काष्ठानि चावभग्नानि पुष्पाण्युपचितानि च।।2.99.5।।
स लक्ष्मणस्य रामस्य ददर्शाऽश्रममीयुषः।
कृतं वृक्षेष्वभिज्ञानं कुशचीरैः क्वचित्क्वचित्।।2.99.6।।
ददर्श वने तस्मिन्महत स्सञ्चयान्कृतान्।
मृगाणां महिषाणां च करीषै शशीतकारणात्।।2.99.7।।
गच्छन्नेव महाबाहुर्द्युतिमान्भरत स्तदा।
शत्रुघ्नं चाब्रवीद्धृष्टस्तानमात्यांश्च सर्वशः।।2.99.8।।

प्रागुदक्प्रवणां वेदिं विशालां दीप्तपावकाम्।
ददर्श भरतस्तत्र पुण्यां रामनिवेशने।।2.99.24।।

निरीक्ष्य स मुहूर्तं तु ददर्श भरतो गुरुम्।
उटजे राममासीनं जटामण्डलधारिणम्।।2.99.25।।
तं तु कृष्णाजिनधरं चीरवल्कलवाससम्।
ददर्श राममासीनमभितः पावकोपमम्।।2.99.26।।
सिंहस्कन्धं महाबाहुं पुण्डरीकनिभेक्षणम्।
पृथिव्यास्सागरान्तायाः भर्तारं धर्मचारिणम्।।2.99.27।।
उपविष्टं महाबाहुं ब्रह्माणमिव शाश्वतम्।
स्थण्डिले दर्भसंस्तीर्णे सीतया लक्ष्मणेन च।।2.99.28।।
तं दृष्ट्वा भरत श्श्रीमान् दुःखशोकपरिप्लुतः।
अभ्यधावत धर्मात्मा भरतः कैकेयी सुतः।।2.99.29।।
दृष्ट्वैव विललापाऽर्तो बाष्पसन्दिग्धया गिरा।
अशक्नुवन् धारयितुं धैर्याद्वचनमब्रवीत्।।2.99.30।।
य स्संसदि प्रकृतिभिर्भवेद्युक्त उपासितुम्।
वन्यैर्मृगैरुपासीन स्सोऽयमास्ते ममाग्रजः।।2.99.31।।
वासोभिर्बहुसाहस्रैर्यो महात्मा पुरोचितः।
मृगाजिने सोऽयमिह प्रवस्ते धर्ममाचरन्।।2.99.32।।
अधारयद्यो विविधाश्चित्रास्सुमनसस्तदा।
सोऽयं जटाभारमिमं वहते राघवः कथम्।।2.99.33।।
यस्य यज्ञैर्यथादिष्टैर्युक्तो धर्मस्य सञ्चयः।
शरीरक्लेशसम्भूतं स धर्मं परिमार्गते।।2.99.34।।
चन्दनेन महार्हेण यस्याङ्गमुपसेवितम्।
मलेन तस्याङ्गमिदं कथमार्यस्य सेव्यते।।2.99.35।।

मन्निमित्तमिदं दुःखं प्राप्तो रामः सुखोचितः।
धिग्जीवितं नृशंसस्य मम लोकविगर्हितम्।।2.99.36।।
इत्येवं विलपन्दीनः प्रस्विन्नमुखपङ्कजः।
पादावप्राप्य रामस्य पपात भरतो रुदन्।।2.99.37।।
दुःखाभितप्तो भरतो राजपुत्रो महाबलः।
उक्त्वाऽऽर्येति सकृद्दीनं पुनर्नोवाच किञ्चन।।2.99.38।।
बाष्पाभिहतकण्ठश्च प्रेक्ष्य रामं यशस्विनम्।
आर्येत्येवाभिसङ्कुश्य व्याहर्तुं नाशकत्तदा।।2.99.39।।
शत्रुघ्नश्चापि रामस्य ववन्दे चरणौ रुदन्।
तावुभौ स समालिङ्ग्य रामश्चाश्रूण्यवर्तयत्।।2.99.40।।
ततस्सुमन्त्रेण गुहेन चैव समीयतु राजसुतावरण्ये।
दिवाकरश्चैव निशाकरश्च यथाऽम्बरे शुक्रबृहस्पतिभ्याम्।।2.99.41।।
तान्पार्थिवान्वारणयूथपाभान्समागतां स्तत्र महत्यरण्ये।
वनौकसस्तेऽपि समीक्ष्य सर्वेऽप्यश्रूण्यमुञ्चन्प्रविहाय हर्षम्।।2.99.42।।

अयोध्या काण्डे शततमः सर्गः

जटिलं चीरवसनं प्राञ्जलिं पतितं भुवि।
ददर्श रामो दुर्दर्शं युगान्ते भास्करंयथा।।2.100.1।।
कथंचिदभिविज्ञाय विवर्णवदनं कृशम्।
भ्रातरं भरतं रामः परिजग्राह बाहुना।।2.100.2।।

आघ्राय रामस्तं मूर्ध्नि परिष्वज्य च राघवः।
अङ्के भरतमारोप्य पर्यपृच्छत्समाहितः।।2.100.3।।
क्व नु तेऽभूत्पिता तात यदरण्यं त्वमागतः।
न हि त्वं जीवतस्तस्य वनमागन्तुमर्हसि।।2.100.4।।
चिरस्य बत पश्यामि दूराद्भरतमागतम्।
दुष्प्रतीकमरण्येऽस्मिन् किं तात वनमागतः।।2.100.5।।

<u>अयोध्या काण्डे त्र्यधिकशततमः सर्गः</u>

अद्यायमपि ते पुत्रः क्लेशानामतथोचितः।
नीचानर्थं समाचारं सज्जं कर्म प्रमुञ्चतु।।2.103.7।।
दक्षिणाग्रेषु दर्भेषु सा ददर्श महीतले।
पितुरिङ्गुदिपिण्याकं न्यस्तमायतलोचना।।2.103.8।।
तं भूमौ पितुरार्तेन न्यस्तं रामेण वीक्ष्य सा।
उवाच देवी कौसल्या सर्वा दशरथस्त्रियः।।2.103.9।।
इदमिक्ष्वाकुनाथस्य राघवस्य महात्मनः।
राघवेण पितुर्दत्तं पश्यतैतद्यथाविधि।।2.103.10।।
तस्य देवसमानस्य पार्थिवस्य महात्मनः।
नैतदौपयिकं मन्ये भुक्तभोगस्य भोजनम्।।2.103.11।।
चतुरन्तां महीं भुक्त्वा महेन्द्रसदृशो विभुः।
कथमिङ्गुदिपिण्याकं स भुङ्क्ते वसुधाधिपः।।2.103.12।।

अतो दुःखतरं लोके न किञ्चित्प्रतिभाति मा।

यत्र रामः पितुर्दद्यादिङ्गुदिक्षोदमृद्धिमान्।।2.103.13।।

रामेणेङ्गुदिपिण्याकं पितुर्दत्तं समीक्ष्य मे।

कथं दुःखेन हृदयं न स्फोटति सहस्रधा।।2.103.14।।

श्रुतिस्तु खल्वियं सत्या लौकिकी प्रतिभाति मा।

यदन्नः पुरुषो भवति तदन्नास्तस्य देवताः।।2.103.15।।

एवमार्ता सपत्न्यस्ता जग्मुराश्वास्य तां तदा।

ददृशुश्चाश्रमे रामं स्वर्गच्च्युतमिवामरम्।।2.103.16।।

सर्वभोगैः परित्यक्तं रामं सम्प्रेक्ष्य मातरः।

आर्ता मुमुचुरश्रूणि सस्वरं शोककर्शिताः।।2.103.17।।

तासां रामस्समुत्थाय जग्राह चरणान् शुभान्।

मातॄणां मनुजव्याघ्रस्सर्वासां सत्यसङ्गरः।।2.103.18।।

पाणिभि स्सुखस्पर्शैर्मृद्वङ्गुलितलै श्शुभैः।

प्रममार्जू रजः पृष्ठाद्रामस्यायतलोचनाः।।2.103.19।।

सौमित्रिरपि ता स्सर्वा मातृस्सम्प्रेक्ष्य दुःखितः।

अभ्यवादयतासक्तं शनै रामादनन्तरम्।।2.103.20।।

यथा रामे तथा तस्मिन्सर्वा ववृतिरे स्त्रियः।

वृत्तिं दशरथाज्जाते लक्ष्मणे शुभलक्षणे।।2.103.21।।

सीताऽपि चरणांस्तासामुपसङ्गृह्य दुःखिता।

श्वश्रूणामश्रुपूर्णाक्षी सा बभूवाग्रतः स्थिता।।2.103.22।।

तां परिष्वज्य दुःखार्तां माता दुहितरं यथा।

वनवासकृशां दीनां कौसल्या वाक्यमब्रवीत्।।2.103.23।।

विदेहराजस्य सुता स्नुषा दशरथस्य च।
रामपत्नी कथं दुःखं सम्प्राप्ता निर्जने वने।।2.103.24।।
द्ममातपसन्तप्तं परिक्लिष्टमिवोत्पलम्।
काञ्चनं रजसा ध्वस्तं क्लिष्टं चन्द्रमिवाम्बुदैः।।2.103.25।।
मुखं ते प्रेक्ष्य मां शोको दहत्यग्निरिवाऽश्रयम्।
भृशं मनसि वैदेहि व्यसनारणिसम्भवः।।2.103.26।।
ब्रुवन्त्यामेवमार्तायां जनन्यां भरताग्रजः।
पादावासाद्य जग्राह वसिष्ठस्य च राघवः।।2.103.27।।
पुरोहितस्याग्निसमस्य वै तदा बृहस्पतेरिन्द्रमिवामराधिपः।
प्रगृह्य पादौ सुसमृद्धतेजसस्सहैव तेनोपविवेश राघवः।।2.103.28।।
ततो जघन्यं सहितै स्समन्त्रिभिः पुरप्रधानैश्च सहैव सैनिकैः।
जनेन धर्मज्ञतमेन धर्मवानुपोपविष्टो भरत स्तदाऽग्रजम्।।2.103.29।।
उपोपविष्ट स्तु तदा स वीर्यवांस्तपस्विवेषेण समीक्ष्य राघवम्।
श्रिया ज्वलन्तं भरतः कृताञ्जलिर्यथा महेन्द्रः प्रयतः प्रजापतिम्।।2.103.30।।
किमेष वाक्यं भरतोऽद्य राघवं प्रणम्य सत्कृत्य च साधु वक्ष्यति।
इतीव तस्यार्यजनस्य तत्त्वतो बभूव कौतूहलमुत्तमं तदा।।2.103.31।।

अयोध्या काण्डे द्वादशाधिकशततमः सर्गः

एवं ब्रुवाणं भरतः कौसल्यासुतमब्रवीत्।
तेजसाऽऽदित्यसङ्काशं प्रतिपच्चन्द्रदर्शनम्।।2.112.20।।

आधिरोहाऽर्य पादाभ्यां पादुके हेमभूषिते।
एतेहि सर्वलोकस्य योगक्षेमं विधास्यतः।।2.112.21।।
सोऽधिरुह्य नरव्याघ्रः पादुके ह्यवरुह्य च।
प्रायच्छत्सुमहातेजा भरताय महात्मने।।2.112.22।।
स पादुके सम्प्रणम्य रामं वचनमब्रवीत्
चतुर्दश हि वर्षाणि जटाचीरधरो ह्याहम्।।2.112.23।।
फलमूलाशनो वीर भवेयं रघुनन्दन।
तवाऽगमनमाकाङ्क्षान्वसन्वै नगराद्बहिः।।2.112.24।।
तव पादुकयोर्न्यस्तराज्यतन्त्रः परन्तप।
चतुर्दशे तु संपूर्णे वर्षेऽहनि रघूत्तम।।2.112.25।।
न द्रक्ष्यामि यदि त्वां तु प्रवेक्ष्यामि हुताशनम्।
तथेति च प्रतिज्ञाय तं परिष्वज्य सादरम्।।2.112.26।।
शत्रुघ्नं च परिष्वज्य भरतं चेदमब्रवीत्।
मातरं रक्ष कैकेयीं मा रोषं कुरु तां प्रति।।2.112.27।।
मया च सीतया चैव शप्तोऽसि रघुसत्तम।
इत्युक्त्वाऽश्रुपरीताक्षो भ्रातरं विससर्ज ह।।2.112.28।।
स पादुके ते भरतः प्रतापवान् स्वलङ्कृते सम्परिपूज्य धर्मवित्।
प्रदक्षिणं चैव चकार राघवम् चकार ते चोत्तमनागमूर्धनि।।2.112.29।।
अथाऽनुपूर्व्यात्प्रतिनन्द्य तं जनं गुरूंश्च मन्त्रिप्रकृतीस्तथाऽनुजौ।
व्यसर्जयद्राघववंशवर्धनस्थिरः स्वधर्मे हिमवानिवाचलः।।2.112.30।।
तं मातरो बाष्पगृहीतकण्ठ्यो दुःखेन नामन्त्रयितुं हि शेकुः।
स त्वेव मातृरभिवाद्य सर्वारुदन्कुटीं स्वां प्रविवेश राघवः।।2.112.31।।

<u>अयोध्या काण्डे त्रयोदशाधिकशततमः सर्गः</u>

तत शिशरसि कृत्वा तु पादुके भरतस्तदा।
आरुरोह रथं हृष्टः शत्रुघ्नेन समन्वितः।।2.113.1।।
वसिष्ठो वामदेवश्च जाबालिश्च दृढव्रतः।
अग्रतः प्रययु स्सर्वे मन्त्रिणो मन्त्रपूजिताः।।2.113.2।।
मन्दाकिनीं नदीं रम्यां प्राङ्मुखास्ते ययुस्तदा।
प्रदक्षिणं च कुर्वाणाश्चित्रकूटं महागिरिम्।।2.113.3।।
पश्यन्धातुसहस्राणि रम्याणि विविधानि च।
प्रययौ तस्य पार्श्वेन ससैन्यो भरतस्तदा।।2.113.4।।

स्फटिक शिला

सुन्दर काण्डे अष्टात्रिंशः सर्गः

यदि नोत्सहसे यातुं मया सार्थमनिन्दिते।
अभिज्ञानं प्रयच्छ त्वं जानीयाद्राघवो हि यत्।।5.38.10।।
एवमुक्ता हनुमता सीता सुरसुतोपमा।
उवाच वचनं मन्दं बाष्पप्रग्रथिताक्षरम्।।5.38.11।।
इदं श्रेष्ठमभिज्ञानं ब्रूयास्त्वं तु मम प्रियम्।
शैलस्य चित्रकूटस्य पादे पूर्वोत्तरे पुरा।।5.38.12।।
तापसाश्रमवासिन्याः प्राज्यमूलफलोदके।
तस्मिन्सिद्धाश्रमे देशे मन्दाकिन्या विदूरतः।।5.38.13।।
तस्योपवनषण्डेषु नानापुष्पसुगन्धिषु।
विहृत्य सलिले क्लिन्ना ममाङ्के समुपाविशमः।।5.38.14।।
ततो मांससमायुक्तो वायसः पर्यतुण्डयत्।
तमहं लोष्टमुद्यम्य वारयामिस्म वायसम्।।5.38.15।।
दारयन्स च मां काकस्तत्त्रैव परिलीयते।
न चाप्युपारमन्मांसाद्भक्षार्थि बलिभोजनः।।5.38.16।।
उत्कर्षन्त्यां च रशनां क्रुद्धायां मयि पक्षिणि।
स्रस्यमाने च वसने ततो दृष्टा त्वया ह्यहम्।।5.38.17।।
त्वयाऽपहसिता चाहं क्रुद्धा संलज्जिता तदा।
भक्षगृध्नेन काकेन दारिता त्वामुपागता।।5.38.18।।

आसीनस्य च ते श्रान्ता पुनरुत्सङ्गमाविशम्।
क्रुध्यन्ती च प्रहृष्टेन त्वयाऽहं परिसान्त्विता।।5.38.19।।
बाष्पपूर्णमुखी मन्दं चक्षुषी परिमार्जती।
लक्षिताऽहं त्वया नाथ वायसेन प्रकोपिता।।5.38.20।।
परिश्रमात्प्रसुप्ता च राघवाङ्केऽप्यहं चिरम्।
पर्यायेण प्रसुप्तश्च ममाङ्के भरताग्रजः।।5.38.21।।
स तत्र पुनरेवाथ वायसस्समुपागमत्।
ततस्सुप्तप्रबुद्धां मां रामस्याङ्कात्समुत्थिताम्।।5.38.22।।
वायसस्सहसागम्य विददार स्तनान्तरे।
पुनः पुनरथोत्पत्य विददार स मां भृशम्।।5.38.23।।
ततस्समुक्षितो रामो मुक्तैश्शोणितबिन्दुभिः।
वायसेन ततस्तेन बलवत्क्लिश्यमानया।।5.38.24।।
स मया बोधितश्श्रीमान्सुखसुप्तः परन्तपः।
स मां दृष्ट्वा महाबाहुर्वितुन्नां स्तनयोस्तदा।।5.38.25।।
आशीविष इव क्रुद्धश्श्वसन्वाक्यमभाषत।
केन ते नागनासोरु विक्षतं वै स्तनान्तरम्।।5.38.26।।
कः क्रीडति सरोषेण पञ्चवक्त्रेण भोगिना।
वीक्षमाणस्ततस्तं वै वायसं समुदैक्षत।।5.38.27।।
नखैस्सरुधिरैस्तीक्ष्णैर्मामेवाभिमुखं स्थितम्।
पुत्त्रः किल स शक्रस्य वायसः पततां वरः।।5.38.28।।
धरान्तरगतश्शीघ्रं पवनस्य गतौ समः।
ततस्तस्मिन्महाबाहुः कोपसंवर्तितेक्षणः।।5.38.29।।

वायसे कृतवान्क्रूरां मतिं मतिमतां वरः।
स दर्भं संस्तराद्गृह्य ब्राह्मेणास्त्रेण योजयत्।।5.38.30।।
स दीप्त इव कालाग्निर्जज्वालाभिमुखो द्विजम्।
स तं प्रदीप्तं चिक्षेप दर्भं तं वायसं प्रति।।5.38.31।।
ततस्तं वायसं दर्भस्सोम्बरेऽनुजगाम ह।
अनुसृष्टस्तदा काको जगाम विविधां गतिम्।।5.38.32।।
लोककाम इमं लोकं सर्वं वै विचचार ह।
स पित्रा च परित्यक्तस्सुरैश्च समहर्षिभिः।।5.38.33।।
त्रीन्लोकान्सम्परिक्रम्य तमेव शरणं गतः।
स तं निपतितं भूमौ शरण्यश्शरणागतम्।।5.38.34।।
वधार्हमपि काकुत्स्थः कृपया पर्यपालयत्।
परिद्यूनं विषण्णं च स तमायान्तमब्रवीत्।।5.38.35।।
मोघं कर्तुं न शक्यं तु ब्राह्ममस्त्रं तदुच्यताम्।
हिनस्तु दक्षिणाक्षि त्वच्छर इत्यथ सोऽब्रवीत्।।5.38.36।।
ततस्तस्याक्षि काकस्य हिनस्ति स्म स दक्षिणम्।
दत्त्वा स दक्षिणं नेत्रं प्राणेभ्यः परिरक्षितः।।5.38.37।।
स रामाय नमस्कृत्य राज्ञे दशरथाय च।
विसृष्टस्तेन वीरेण प्रतिपेदे स्वमालयम्।।5.38.38।।